

Hyvinvointialueilla on alihyödynnetty resurssi, joka voi parhaimmillaan säästää muun terveydenhuollon kuluja tai tuottaa palvelut edullisesti lähellä asukkaita: apteekit.

Apteekit hyvinvointialueilla

Hyvinvointialueet ovat erittäin haastavassa tilanteessa. Väestön ikääntyminen lisää palvelujen tarvetta, ja henkilöstön riittävyyssongelmat vaikeuttavat palvelujen toteuttamista. Hyvinvointialueiden käytettävissä oleva rahamäärä on vaikea saada riittämään lakisääteisiin tehtäviin.

Tulevalla valtuustokaudella päättäjät ovat vaikeiden tehtävien äärellä miettisään, miten turvata riittävät lähipalvelut, miten toteuttaa lakisääteiset tehtävät ja miten yhtä aikaa kehittää toimintaa pitkäjänteisesti ja kestävästi.

Yhteistyö varmistaa hoitojen onnistumista

Jotta hyvinvointialueet pystyvät selviytymään lakisääteisistä tehtävistään ja toteuttamaan sote-uudistuksen tavoitteita, niiden kannattaa hyödyntää koko terveydenhuollon potentiaali.

Suomessa on yli 800 apteekkitoimipistettä, ja enemmistölle suomalaisista apteekki on lähin terveydenhuollon palvelu. Apteekit toteuttavat julkista palvelutehtävää, avohoidon lääkehuoltoa, joka on olennainen osa terveydenhuoltoa. Lääkehuollon ja apteekkien integroiminen osaksi palveluketjuja mahdollistaa hoitoketjun kokonaisvaltaisen suunnittelun.

Apteekit voivat auttaa hyvinvointialueita selviytymään lakisääteisistä tehtävistään sekä tukemalla lääkehoitojen onnistumista ja ehkäisemällä lääkehaitoista syntyviä terveydenhuollon menoja että tarjoamalla matalan kynnyksen terveyspalveluja siellä, missä hyvinvointialueella ei ole omia palveluja tarjolla.

”Kun hyvinvointialueet supistavat omia palveluverkkojaan, apteekki on yhä useamman kunnan ainoa lähiterveyspalvelu.”

Miljardisäästöt yhteiskunnalle

Apteekit tuntevat alueensa asukkaat. Apteekkien täysimääräinen hyödyntäminen on paitsi inhimillisesti myös taloudellisesti kriittinen kysymys. Tuoreen terveystaloustieteellisen selvityksen mukaan apteekkien farmaseuttinen työ säästää yhteiskunnalle yhteensä noin 2,6 miljardia euroa vuodessa. Luvussa on huomioitu terveyshyödyt, hyvinvointialueille ja asiakkaille syntyvät terveyspalveluiden käytön vähenemiseen liittyvät säästöt ja työpoissaoloihin liittyvät menetykset.

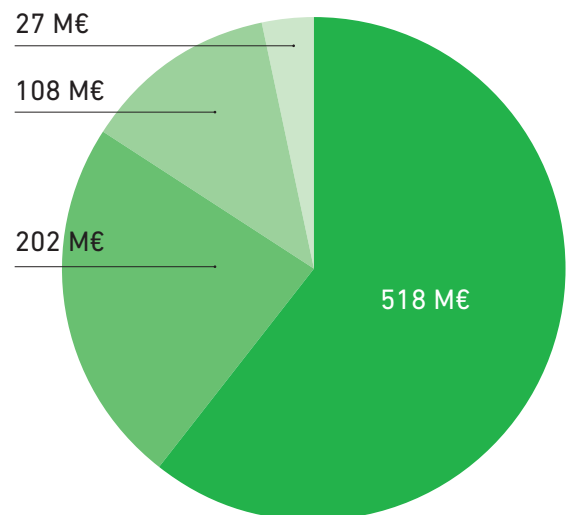
Apteekkien farmaseuttinen työ vähentää julkisten terveyspalveluiden käyttöä, mikä tuottaa hyvinvointialueille arviolta 855 miljoonan euron säästöt vuodessa. Ilman farmasian ammattilaisten antamaa neuvontaa lääkärikäyntien määrän arvioidaan kasvavan jopa viidenneksellä nykyisestä.

Paremman yhteistyön rakentamiseksi:

- ▶ Kirjataan lääkehuolto ja apteekit sen toteuttajina osaksi hyvinvointialueiden palvelustrategioita
- ▶ Sisällytetään lääkehuolto ja apteekkien tarjoamat palvelut sairauskohtaisiin hoitopolkuihin sekä hyvinvointialueen palveluketjuihin.
- ▶ Luodaan selkeät yhteistyörakenteet hyvinvointialueen palvelujen ja apteekkien välille, jotta tiedonkulku on sujuvaa.
- ▶ Puretaan apteekkien ja hyvinvointialueiden yhteistyön esteitä esimerkiksi tietojärjestelmien osalta.

Apteekkien tuottamat säästöt hyvinvointialueille

Lähde: Apteekkien farmaseuttisen työn arvo, ESIOR Oy, 2024

- Itsehoitoneuvonta
- Reseptilääkeneuvonta
- Reseptipolkeamien tarkistaminen
- Yhteisvaikutusten tarkistaminen

Ilman apteekkien neuvontaa perusterveydenhuollon lääkärikäyntien määrä arvioidaan lisääntyvän 20 prosentilla. Jos säästöjen lisäksi huomioidaan myös terveyshyödyt ja vältetyt työstä poissaolot, farmaseuttisen työn yhteiskunnallinen arvo on 2,6 miljardia euroa.

”Apteekit ovat terveydenhuollon etulinjassa – avainroolissa lääkitysturvallisuuden ja hoitoketjujen sujuvuuden varmistajana.”

Ikäihmisten hoito paremmaksi

Neljännes ikääntyneiden erikoissairaanhoidon käynneistä johtuu lääkeshoidon ongelmista. Hyvinvointialueelle on merkittävä säästöpotentiaali, jos lääkehoidot saadaan onnistumaan tarkoituksenmukaisesti.

STM edellyttää arvioimaan vuosittain yli 75-vuotiaiden lääkityksen, ja hyvinvointialueilla on lakisääteinen velvollisuus ohjata ikääntyneiden turvallista lääkeshoittoa. Nämä ovat tehtäviä, joissa apteekkeja kannattaa hyödyntää merkittävästi nykyistä enemmän. Apteekkeissa työskentelevät lääkitysturvallisuuden parhaat asiantuntijat.

Apteekkien tarjoamalla lääkehoidojen tarkistus- ja arviointipalvelulla ikäänty-

neiden lääkityksen kokonaisuus saadaan kuntoon. Lääkitykseen liittyvät ongelmat tunnistetaan, lääkitys ajantasaistetaan ja hoitoon sitoutuminen paranee.

Apteekkien suorittama lääkityslistan ajantasaistaminen ennen lääkärin vastaanottoa mahdollistaisi sen, että lääkärillä olisi aina käytössään ajantasainen lääkityslista, mikä on sekä turvallisen lääkehoidon perusta että säästää lääkärin työaika.

Keskeinen apteekkien palvelu, joka parantaa lääkitysturvallisuutta ja vähentää muun terveydenhuollon kuormaa, on lääkkeiden koneellinen annosjakelu. Apteekit voivat myös toimia hyvinvointialueen kumppanina ja tarjota tukea turvallisen lääkehoidon toteuttamiseen hoitoyksiköissä.

lääkkäiden lääkitysongelmien ehkäisemiseksi:

- ▶ Apteekkien farmaseuttiset palvelut sisällytetään hoitopolkuihin.
- ▶ Varmistetaan jokaiselle ikääntyneelle lääkityksen arvioinnit ja ehkäistään lääkitysongelmia.
- ▶ Huolehditaan lääkkeiden koneellisen annosjakelun toimivuudesta.

”Apteekkien palvelut keventävät hyvinvointialueiden työkuormaa ja tuovat farmaseuttisen osaamisen osaksi hoitoa.”

Vaikuttavuutta ja säästöä hyvinvointialueille

Apteekit ovat Suomen käytetyin terveysterveyspalvelu, ja jopa 80 prosenttia suomalaisista haluaisi saada apteekkeista nykyistä laajemmin terveysterveyspalveluita. Mitä useampi hyvinvointialueen vastuulla oleva palvelu, kuten esimerkiksi kroonisten sairauksien seuranta tai hoitotarvikkeiden jakelu, voidaan toteuttaa lähiapteekissa, sitä nopeammin ihmiset saavat tarvitsemansa avun. Tämä myös vähentää terveydenhuollon työkuormaa.

Palvelujen hankinnassa on tärkeää huomioida hinnan lisäksi palvelun laatu ja sen vaikutus lääkehoidon onnistumiseen. Yhtenäisten ja turvallisten hoito-

ketjujen takaamiseksi tulee myös varmistaa, että palvelut säilyvät lähellä asukkaita. Tätä tavoitetta tukisi palvelusetelin laajempi hyödyntäminen, jolloin asukkaat voisivat saada tarvitsemansa farmaseuttiset palvelut suoraan omasta lähiapteekistaan.

Farmaseuttien ja proviisorien rokotusoikeus mahdollistaa apteekkien entistä suuremman roolin terveydenhuollossa. Hyvinvointialueet voivat hyödyntää apteekkeja rokotuspaikkoina. Tämä parantaisi rokotuskattavuutta erityisesti alueilla, joissa terveyskeskuksiin on pitkä matka. Kausirokotusten toteuttaminen apteekkeissa voisi myös helpottaa hyvinvointialueiden henkilöstötilannetta rokotusten ruuhkahuippuna.

Lähipalvelujen vahvistamiseksi:

- ▶ Hyödynnetään lähiapteekkiverkostoa ja toteutetaan matalan kynnyksen terveysterveyspalveluja lähellä asukkaita apteekkien tiloissa joko ostamalla apteekin terveysterveyspisteeltä tai hyvinvointialueen omana palveluna.
- ▶ Arvioidaan, miten apteekkeja kannattaa tehokkaimmin hyödyntää osana pitkäaikaissairaiden hoitoa.
- ▶ Hyödynnetään apteekkeja osana rokotusohjelmaan kuuluvien rokotusten toteuttamista.
- ▶ Huomioidaan palvelujen hankinnassa hinnan lisäksi palvelun laatu ja vaikutus lääkehoidon onnistumiseen.
- ▶ Käytetään palveluseteliä niissä palveluissa, joihin se sopii, kuten lääkkeiden annosjakelu tai lääkityksen arviointipalvelut.

Apteekkien palveluita hyödynnetään Suomessa kansainvälisesti verrattuna heikosti

ESIMERKIKSI NORJASSA on tunnustettu apteekkien potentiaali julkisen terveydenhuollon tukemisessa. Norjassa apteekit tarjoavat rokotuksia maanlaajuisesti ja ne olivat keskeisessä roolissa koronapandemian aikana, kun 88 kuntaa teki sopimuksen rokotuksista apteekien kanssa.

Myös apteekkien kausi-influenssarokotukset ovat erittäin suosittuja, koska apteekit ovat helposti saatavissa – vuonna 2023 niissä annettiin 220 000 influenssarokotusta. Norjalaiset apteekit tarjoavat myös muita terveyspalveluita, jotka helpottavat julkisen terveydenhuollon kuormitusta.

Esimerkkejä palveluista, joita apteekit voisivat tuottaa

- ▶ Koneellinen annosjakelu lähiapteekista palvelusetelillä
- ▶ Lääkityksen tarkistuspalvelu apteekista palvelusetelillä
- ▶ Lääkityslistan ajantasaistaminen ennen lääkärin vastaanottoa
- ▶ Lääkehoidon auditoinnit sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille
- ▶ Kansallisen rokotusohjelman mukaisten rokotusten antaminen apteekkeissa
- ▶ Apteekin tilojen hyödyntäminen esim. terveydenhuollon etävastaanottoihin
- ▶ Kroonisten sairauksien seuranta apteekkeista. Esim. verenpaineen, kolesterolin tai verensokerin säännöllinen mittaus sekä tietojen välitys hoitavalle taholle.
- ▶ Terveysteknologian opastus. Esimerkiksi neuvontaa ja käyttöönottoapua erilaisille terveysteknologisille laitteille, kuten verenpainemittareille, diabeteksen seurantalaitteille tai uniapnealaitteille.
- ▶ Testit apteekissa, esimerkiksi korona- ja keliakiatestaus
- ▶ Hoitotarvikejakelu